

ใบความรู้ที่ ๑ เรื่อง ภาษาบาลี
 หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง วินิจไวยากรณ์ไทย
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง คำยืมภาษาบาลีสันสกฤต (๑)
 รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๒๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

ภาษาบาลี เป็นภาษาที่ชาวอินเดียโบราณ หรือชาวชมพูทวีปใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารมาก่อน พุทธกาล ประมาณ ๒,๕๐๐ กว่าปี และเป็นภาษาที่มีความสำคัญมาก เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงใช้เผยแผ่พระพุทธศาสนา

หลักสังเกตคำที่มาจากภาษาบาลี

๑. เสียงสระในภาษาบาลีมี ๘ เสียง คือ อะ อา อิ อี อุ อู เอ โอ
๒. พยัญชนะบาลีมี ๓๓ ตัว (ยกเว้น ศ ษ) ซึ่งแบ่งตามวรรคได้ดังนี้

พยัญชนะวรรค	แถวที่ ๑	แถวที่ ๒	แถวที่ ๓	แถวที่ ๔	แถวที่ ๕
วรรคกะ (คอ)	ก	ข	ค	ฌ	ง
วรรคจจะ (เพดาน)	จ	ฉ	ช	ฌ	ญ
วรรคฎะ (ปุ่มเหงือก)	ฎ	ฐ	ฑ	ฒ	ณ
วรรคดตะ (ฟัน)	ด	ถ	ท	ธ	น
วรรคปะ (ริมฝีปาก)	ป	ผ	พ	ภ	ม
เศษวรรค	ย	ล	ร	ว	ส

นิคหิต ใช้เป็นตัวสะกดเท่านั้น

- บาลีถือว่าเป็นเสียง ง สะกด เช่น พุทธ อ่านว่า พุด-ทั้ง
- สันสกฤตถือว่าเป็นเสียง ม สะกด เช่น พุทธ อ่านว่า พุด-ท่า

๓. หลักเกณฑ์การใช้ตัวสะกด-ตัวตามในภาษาบาลี มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน ดังนี้

๓.๑ พยัญชนะแถวที่ ๑ ของทุกวรรคเป็นตัวสะกด พยัญชนะแถวที่ ๑ หรือ ๒ ของทุกวรรคเป็นตัวตาม

เช่น ทุกข์ อิจฉา วัตถุ

๓.๒ พยัญชนะแถวที่ ๓ ของทุกวรรคเป็นตัวสะกด พยัญชนะแถวที่ ๓ หรือ ๔ ของทุกวรรคเป็นตัวตาม

เช่น อัคคี อัชฌาลัย มัชฌิมา พยัคฆ์

๓.๓ พยัญชนะแถวที่ ๕ ของทุกวรรคเป็นตัวสะกด พยัญชนะแถวที่ ๑ ๒ ๓ ๔ หรือ ๕ ของทุกวรรคเป็นตัวตาม

เช่น สงฆ์ สัญญา สันติ สัมผัส

๔. พยัญชนะตัวสะกดซ้ำในภาษาบาลี เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย บางที่ตัดออกเสียตัวหนึ่ง

เช่น นิจจ → นิจ

เขตต → เขต

ยุตติ → ยุติ

รัชชกาล → รัชกาล

วิชชา → วิชา

๕. พยัญชนะวรรค ฎะ นิยมตัดตัวสะกดเดิมแล้วใช้ตัวตามสะกดแทน

เช่น รัฎฐบาล → รัฐบาล

วุฑฒิ → วุฒิ

๖. บาลีนิยมใช้ ฟ เช่น กีฬา โอาหาร อาสาฬหบูชา

๗. สังเกตการใช้ ณ ในภาษาบาลี จะใช้ ณ นำหน้าพยัญชนะวรรค ฎะ (ฎฐ ฑ ฒ ณ)

เช่น กัณท์ บัณชิต

๘. คำที่ใช้พยัญชนะซ้อน ๒ ตัว

เช่น เมตตจ ใช้ ตต

นิพพาน ใช้ พพ

ปัจจุบัน ใช้ จจ

๙. ใช้รูปพยัญชนะซ้อน ญห ณห มห เช่น ปัญหา ตัณหา เสมหะ

๑๐. คำส่วนใหญ่ที่ขึ้นต้นด้วย ปฎิ เช่น ปฏิบัติ ปฏิเสธ เป็นต้น